

BİLƏSUVAR RAYONUNDA MƏSKUNLAŞMIŞ QAÇQINLAR VƏ MƏCBURİ KÖÇKÜNLƏRLƏ GÖRÜŞDƏ ÇIXIŞ

19 mart 1999-cu il

Əziz bacılar, qardaşlar!

Sizi, çadır şəhərciyində yaşayan bütün soydaşlarımızı xalqımızın əziz bayramı - Novruz bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm. Sizə xoş ovqat, şən həyat, səadət, bütün arzularınıza çatmağınızı diləyirəm.

Novruz bayramı insanlara həmişə xoşbəxtlik gətirir, insanları xeyirxah, nikbin edir. Bu Novruz bayramı da Azərbaycan, bütün xalqımız üçün yeni müjdələr gətirir. Sizin hamınıza cansağlığı arzulayıram. Bildirirəm ki, hamımızın yeganə arzusu – Azərbaycanın işğal edilmiş torpaqlarının azad olunması, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi və işğal olunmuş bütün torpaqlarımızdan zorla çıxarılmış, didərgin düşmüş soydaşlarımızın öz doğma torpağına, elinə - obasına qayıtması bizim və Azərbaycan prezidenti kimi şəxsən mənim müqəddəs vəzifəmizdir. Mən bu vəzifəni yerinə yetirmək üçün bundan sonra da əzmlə çalışacağam.

Bu gün Azərbaycan xalqı bayram edir, şənlənir. Ölkəmizin hər yerində Novruz insanlara səadət gətirir. Amma eyni zamanda, xalqımızın qəlbində qəm də, kədər də vardır. Bu dərd, qəm bizim torpaqlarımızın parçalanması, ərazilərimizin bir qisminin işğal olunması qəmidir. Bu qəm torpaqlarımızın müdafiəsi uğrunda vuruşaraq şəhid olmuş övladlarımızın dərdidir, qəmidir. Bu qəm, kədər hər bir insanın qəlbində [311-312] onun əzizlərinin bu bayramda olmamasının dərdidir. Bu dərdi hamımız çəkirik.

Bilməlisiniz ki, Azərbaycanın hər bir vətəndaşının vətən, torpaq dərdi bizim ümumxalq dərdimizdir, mənim dərdimdir. Hər bir vətəndaşın öz ailəsinə, öz həyatına məxsus olan kədəri, dərdi Azərbaycan prezidenti kimi mənim özümün dərdimdir.

Adətən Novruz bayramında hər kəs, hər ailə dünyasını dəyişmiş yaxınlarını, doğmalarını xatırlayır. Bu gün biz burada, çadır şəhərciyindəki bu şən gündə torpaqlarımız uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidləri xatırlayırıq, hər bir ailənin doğmasının, yaxınının həyatını dəyişməsinə xatırlayırıq. Ona görə də mən arzu edərdim ki, şəhidlərin xatirəsini bir dəqiqəlik sükutla yad edək.

Allah şəhidlərimizə rəhmət eləsin!

Biz, buraya toplaşanların hamısı bu kədər, qəmlə yanaşı, böyük sevinc hissi keçiririk. Sevinc hissi keçiririk ki, məhz belə bir ağır şəraitdə də çadırlarda, bu şəhərcikdə ayrı-ayrı evlərdə yaşayan insanlar heç vaxt başlarını aşağı dikməyiblər və dikməyəcəklər. Onlar həmişə alnıaçıq, üzuağdırlar, bu dərdin, qəmin içində də öz sevinclərini, məhəbbətlərini bildirirlər, öz şadlıqlarını keçirirlər.

Bu gün belə bir şad gün iki ailənin övladlarının, bəlkə də dörd ailənin övladlarının yeni ailə qurması ilə əlaqədardır, toy şənliyidir. Mən oktyabr ayında burada olanda söz vermişdim ki, sizin şəraitinizin yaxşılaşdırılması üçün mümkün olan tədbirləri görəcəyəm. Bilirsiniz ki, - burada artıq deyildi, - ötən aylarda bu sahədə bir neçə qərar qəbul etmişəm, bir sıra tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etmişəm. Bunlar hamısı sizin həyat şəraitinizi, maddi vəziyyətinizi azca da olsa yaxşılaşdırıbdır.

Təbiidir ki, elindən-obasından didərgin düşmüş, çadırdə yaşayan insanın problemi heç vaxt tükənmir. Ancaq biz im[312-313]kan dairəsində əlimizdən gələni etdik və bundan sonra da edəcəyik.

Mən o vaxt sizə söz vermişdim ki, burada toy mərasimi, yaxud başqa ailə mərasimlərini keçirmək üçün müəyyən bir yer də yaratmaq lazımdır. Mənim bu sözlərim artıq həyata keçirilibdir. Görürəm, hesab edirəm ki, burada çox gözəl bir şadlıq evi tikilibdir. Bu gün burada ilk şadlıq, toy mərasimi keçirilir. Mən bundan çox məmnunam və buna çox sevinirəm. Çünki əgər biz hər bir insan üçün yaxşı bir iş görə biliriksə, bu, bizə sevinc gətirir. Burada bir yox, bir neçə belə şadlıq evi olacaqdır. Qoy daim şənlik, şadlıq olsun, toylar, başqa şadlıq mərasimləri keçirilsin. Mən bu gün burada keçirilən ilk mərasimə gəlmişəm və sizinlə bir yerdəyəm. Xoşbəxtəm ki, bu gün, novruz bayramı ərəfəsində keçirilən iki toy mərasimində mən də iştirak edirəm.

Ümumiyyətlə, adətən mən həyatımda demək olar, heç bir toyda olmamışam. Mənim həyatım belə gətiribdir. Bəlkə də gənc yaşlarımda toyda olmuşam, amma sonra dövlət işləri ilə məşğul olduğuma görə toy mərasimlərinə getməyə imkan tapmamışam. Bu gün sizə bildirmək istəyirəm ki, hətta mənim oğlum da, qızım da ailə qurarkən mən onlara toy edə bilmədim. Yəni ona görə yox ki, imkanım yox idi. Ancaq mənim iş şəraitim elə idi ki, hesab edirdim, onlar elə toysuz da öz ailələrini qurub xoşbəxt ola bilərlər. Mən bu gün sevinclə deyə bilərəm ki, toy edə bilmədimsə də onlar gözəl ailə qurublar, mənim nəvələrim var, xoşbəxt yaşayırlar.

Ancaq mən burada, çadır şəhərciyində, soydaşlarımızın ağır şəraitdə yaşadıkları yerdə keçirilən belə bir toy mərasiminə çox böyük həvəslə, istəklə gəlmişəm. Sizin şad gününüzün mən də iştirakçısıyam.

Mən bu gün bu toy mərasimində iştirak etdim. Sizə demək istəyirəm ki, belə bir mərasimi birinci dəfədir görürəm. Mən belə mərasimi heç vaxt görməmişdim. Bilmirdim ki, o, necə [313-314] olur. Çünki mən evlənəndə - bu, çoxdan olubdur - belə şeylər yox idi. Mən bunları sizə danışa bilərəm. Mərhum həyat yoldaşım Zərifə xanımınla biz iki-üç il idi ki, evlənmək istəyirdik. Amma o vaxt şəraitimiz yox idi. Sizə deyim ki, mən evlənmək istəyirdim, Zərifə xanımınla biz müəyyən vaxt tanış idik. Ancaq mənim evim yox idi. Ona görə də biz iki il gözləməli olduq ki, mən ev alım. Mən sonra ikiotaqlı ev aldım. Demək, evlənmək mümkün idi. O vaxt bir siyasi məsələ də var idi, onu bu gün burada deməyin yeri yoxdur. O zaman - 1950-ci ilin əvvəllərində totalitar rejimin ən qatı vaxtı idi. Bir sıra dairələr bəzi siyasi səbəblərə görə bizim evlənməyimizə razılıq vermirdi. Ona görə də biz müəyyən vaxt gözlədik. 1953-cü ildə Stalin öldü, ondan sonra ölkədə siyasi vəziyyət dəyişdi və 1954-cü ildə mən evləndim.

Ancaq nə təhər evləndim? Biz Bakıda şəhəri gəzirdik. O vaxt Voroşilov küçəsi var idi, indi həmin küçə Yusif Məmmədaliyevin adını daşıyır. Gəlib gördük ki, orada bir ZAQS şöbəsi var. Biz həmin ZAQS-a getdik. Nə şahid, nə də başqa iştirakçı var idi. Heç kəs yox idi. ZAQS-da bir qadın oturmuşdu, ona dedik ki, biz kəbin kəsdirmək istəyirik. Bildirdi ki, yaxşı, gəlin oturun. Heç üzük də yox idi. Biz oturduq. Burada kimi belə təntənəli nitqlər olmadı. Həmin qadın bizdən soruşdu ki, ailə qurmağa razısınız? Dedik ki, bəli. Bildirdi ki, buraya imza atın, biz də imza atdıq. Bizim kəbin kağızımızı verdilər. Soruşdum ki, nə edək? O vaxt «Nizami» kinoteatrının yanında bir mağaza var idi, orada yaxşı konfet satırdılar. Yadımdadır ki, o zaman «Mişka» konfeti var idi, amma baha idi. Biz həmin mağazaya getdik, bir kiloqram «Mişka» konfeti aldım. Sonra oradan piyada dəniz kənarına gəldik. Zərifə xanımın ailəsi orada yaşayırdı. Biz onların evinə gəldik, Zərifə xanımın anasına və qohumlarına dedik ki, artıq kəbin kəsdirmişik. Bildirdim ki, bir kiloqram «Mişka» konfeti gətirmişəm ki, ağızımızı şirin edək. [314-315]

Bax, o vaxt bizim evlənməyimiz belə olubdur. Ona görə də mən belə şeyləri görməmişəm. Dedim ki, oğlum, qızım da evlənəndə mən belə mərasimlərdə olmadım. Həyat yoldaşım Zərifə xanım Bakıdakı şadlıq evinə, «Səadət sarayına» gedib, onların kəbinini kəsdirib gətirmişdi, amma mənim xəbərim olmamışdı.

Ona görə də bu toy mərasimi mənim üçün yeni bir şeydir. Yəni bu, yeni yox, adi bir şeydir, amma mən bunu indi görürəm. Elə buna görə də çox sevinirəm ki, belə bir mərasimdə iştirak edirəm, bizim millətimizin, xalqımızın çox gözəl adət-ənənəsinin həyata keçirilməsində iştirak edirəm. bütün bunlara görə sağ olun, təşəkkür edirəm.

Ancaq mənim əsas sözüm bugünkü gənclərdir. Əziz övladlarımız Kifayət, Azər, Aygün, Tuqay! Bu gün siz həyatınızda ən məsuliyyətli və əhəmiyyətli bir addım atdınız, - öz səadətinizi birləşdirdiniz, ailənizin əsasını qoydunuz.

Siz gəncsiniz. Bəlkə də bu hadisənin sizin hər biriniz üçün nə dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu o qədər dərk edə bilmirsiniz. Amma bizim kimi yaşlı, həyatı görmüş adamlar bütün bunları yaxşı bilirlər. Mən arzu edirdim ki, sizin bugünkü addımınız hər birinizə daim səadət, sevinc gətirsin. Arzu edirdim ki, siz bir-birinizə həmişə bugünkü kimi məhəbbətli olasınız. Arzu edirdim ki, həyatınızda birinci növbədə bir-birinizlə səmimi olasınız, bir-birinizə daim yardım edəsiniz. Çalışsınız ki, ailəniz əbədi, möhkəm olsun. Çalışsınız ki, öz ailə həyatınızla ətrafınızda olan insanlara da sevinc gətirəsiniz.

Burada mənim yanımda sizin analarınız Ziba xanım və Ruba xanım oturublar. Ananın zəhməti böyükdür. Siz bəlkə hələ onu da dərindən dərk edə bilmirsiniz. Ancaq nə qədər yaşlaşacaqsınız, həyatda nə qədər yeni-yeni mərhələlərə çatacaqsınız, valideynlərinizin və xüsusən ananızın qədrini bir o qədər çox biləcəksiniz.

Analarınız, atalarınız sizi yaradıb, sizə həyat verib, böyük çətinliklərə baxmayaraq sizi bugünkü xoşbəxt günə gətirib [315-316] çıxarıblar. Güman edirəm ki, siz də analarınız kimi sədaqətli, səmimi olacaqsınız. Arzu edirəm ki, ailə səmimiyyəti, insan sədaqəti həmişə sizinlə olsun.

Hər bir insan üçün vətənə, torpağa sədaqət ən ulvi xüsusiyyətdir. Mən arzu edirdim ki, siz bu xüsusiyyətlərə həmişə malik olasınız. Qarşıda sizin böyük həyat yolunuz vardır. Siz təhsil alacaqsınız, işləyəcəksiniz, ailə, övladlar sahibi olacaqsınız. Şübhəsiz ki, bütün bunlar sizə həm sevinc gətirəcək, həm də problemlər, çətinliklər yaradacaqdır.

Əlbəttə, asanlıqla ailə quran, hamar yolla gedən hər bir ailə xoşbəxtkdir. Ancaq onlar dünyanın problemlərinin çoxunu bilmirlər. Dünyanın, həyatın problemlərinin çoxunu bilən, həyatda bunlarla rastlaşan insanlar yaşadıqca həmişə daha da mətinləşir, qüdrətlənir, həyatı dərindən başa düşür. Mən arzu edirəm ki, siz həyatınızda qarşınıza çıxan problemlərin öhdəsindən gələ biləsiniz, onlar sizi qorxutmasın, çəkindirməsin. Çalışın hər bir çətin vəziyyətdən özünüz çıxasınız. Beləliklə, siz daha da möhkəmlənəcəksiniz, insan kimi daha da formalaşacaqsınız.

Təbiidir ki, gənclərimiz üçün mənim arzum mənəviyyətlə əlaqədardır. Azərbaycan xalqının ən gözəl xüsusiyyəti onun yüksək mənəviyyətə malik olmasıdır. Arzu edirəm ki, siz millətimizin, xalqımızın gözəl ənənələrini özünüzdə cəm edəsiniz, onlar sizə həmişə düz yol göstərsin, ailənizə, işinizə, vətəninizə, torpağınıza, dövlətinizə sadıq olasınız.

Siz XX əsrin sonunda ailə qurursunuz, XXI əsrin ailəsini yaradırsınız. Siz müstəqil Azərbaycanın vətəndaşlarıdır. Bu, hər bir azərbaycanlı üçün böyük xoşbəxtlikdir. Əmin ola bilərsiniz ki, biz – dövləti idarə edənlər indi artıq elə bir əsas yaratmışıq ki, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədidir, dönməzdir. Öl-

kəmizdə həyat şəraiti, insanların rifah halı ilbəl yaxşılaşacaqdır, hər bir insan üçün işləmək, normal yaşamaq imkanları yaradılacaqdır. Şübhəsiz ki, bunlar hamısı işğal [316-317] olunmuş torpaqlarımızın azad olunması və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi ilə bağlıdır.

Beləliklə, siz azad, müstəqil ölkədə – Azərbaycanda yaşayırınsınız və ailənizi qurub inkişaf etdirirsiniz. Bunlar hamısı sizin ailə həyatınızın istədiyiniz kimi olmasına şərait yaradır. Güman edirəm ki, siz bu imkanlardan səmərəli istifadə edəcəksiniz.

Mənim ən əsas tövsiyəm odur ki, bir-birinizi sevin, bir-birinizə sədaqətli olun, valideynlərinizi unutmayın, torpağınıza, ölkəyə, dövlətimizə sədaqətli olun.

Mən sizə cansağlığı, səadət, gözəl ailə həyatı arzu edirəm. Sağ olun.

Şübhəsiz ki, yeni ailə quran üçün ən dəyərli hədiyyə ailə həyatında əsas, lazımı əşyalardan ibarət ola bilər. Hesab edirəm ki, müasir dünyada indi hər bir adam üçün televizor əsas əşyalardan biri olubdur. Ona görə də mən sizin hər birinizə müasir tələblərə uyğun olan televizor hədiyyə edirəm. Onlar buradadır, gətirilibdir. Güman edirəm ki, onlar sizə dünyada olan hadisələri daha da yaxşı bilmək və ailənizi daha da yaxşı qurmaq üçün kömək edəcəkdir. Sağ olun.

Mərasim iştirakçıları qarşısında çıxış

Əziz dostlar, bacılar, qardaşlar!

Mən çox şadam ki, bu gün bizim hamımıza, xüsusən mənə belə bir toy mərasimində iştirak etmək qismət oldu. Təbiidir ki, bu toy gənclərin yeni həyata başlaması ilə bağlıdır. Eyni zamanda bu toy salonda oturanların, düşünürəm ki, təkcə onların yox, bütün bu çadır şəhərciyində olanların hamısının bayramına, sadlığına çevrildi. Belə bir xoş günə görə sizə və bizim gənclərə təşəkkürümü bildirirəm. [317-318]

Gənclər yeni həyat yoluna başlayırlar. Bir daha onlara xoşbəxt həyat, ailə səadəti, uğurlu yol arzulayıram. Gənclərin valideynlərini, qohum-əqrəbalarını bu şad gününə münasibətilə təbrik edirəm. Sizin hamınızı təbrik edirəm. Bu gün Füzuli və Cəbrayıl rayonlarının bu gənclərinin ailə qurması, güman edirəm ki, hamı üçün böyük sevinc gətirir.

Eyni zamanda toy mərasimi bu şəhərcikdə yeni bir xoş əhval-ruhiyyə yaradır. Arzu edirəm ki, belə şad günlər burada çox olsun, qəm-qüssə az olsun.

Bu son beş ay müddətində, oktyabr ayından indiyə qədər biz burada və başqa çadır şəhərciklərində əlavə tədbirlər görmüşük. Bundan sonra da görəcəyik. Bilirsiniz, biz burada və başqa yerlərdə böyük evlər sala bilərik ki, siz bu evlərdə yaşayasınız, daha da rahat olasınız. Amma bu sizə də lazım deyil, bizə də. Çünki hamımızın vəzifəsi sizin öz torpaqlarınıza qayıtmağımızdır. Bunun üçün də hamımızın birlikdə vəzifəsi işğal olunmuş torpaqların hamısının azad edilməsidir. Ona görə də siz belə əzab-əziyyətə dözsünüz. Biz də dözüürük, hamımız bir yerdə dözüürük. Bu dərd, əzab-əziyyət, yerindən-yurdundan didərgin düşmək aqibəti təkcə sizin üçün deyil, bütün Azərbaycan xalqı üçündür, bizim üçündür, mənim üçündür. Ona görə də biz hamımız bir tərəfdən daha da dözümlü olmalıyıq. Eyni zamanda torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsi üçün daha da gərgin iş aparmalıyıq.

Əmin ola bilərsiniz ki, biz bu işlərlə məşğuluq. Mən burada bir daha bəyan edirəm ki, iş günümün əksər hissəsi Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsinin, yəni Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünün ləğv olunmasına yönəldilibdir. Bu barədə çox iş görürük. Görülən hər işi, tədbiri elan etməyə ehtiyac yoxdur. Ancaq çox iş görülür, bütün imkanlardan istifadə edilir.

İki ay öncə mən Minsk qrupunun həmsədləri olan Rusiya prezidentinə, Amerika Birləşmiş Ştatları prezidentinə, Fransa [318-319] prezidentinə çox geniş məktub göndərmişəm, məsələnin indiyə qədər həll olunmamasını bir daha bildirmişəm. Bugünkü vəziyyəti ətraflı təhlil edib müraciət etmişəm ki, onlar öz üzərlərinə düşən vəzifələri yerinə yetirməlidirlər. Yəni onlar, ATƏT tərəfindən Minsk qrupunun həmsədləri kimi üç böyük ölkə bu münaqişəni, məsələni həll etməlidirlər. Bunun da birinci nəticəsi Azərbaycan torpaqlarının işğaldan azad edilməsi, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası olmalıdır.

Başqa tədbirlər də görmüşük və görürük. Bu gün də, gələcəkdə də bu barədə ciddi addımlar atacağıq. Yəni bildirmək istəyirəm ki, bu məsələni həll etməyə qədər biz öz vəzifəmizi bitmiş hesab edə bilmərik. Ona görə siz də, biz də dözməliyik ki, məsələni həll edə bilək. Ancaq mən əminəm, inanıram, - çünki bu işin içindəyəm, - biz məsələni sülh yolu ilə mütləq həll edəcəyik. Başqa yollar da var, onlar da məlumdur. Onların heç birisi bizim üçün mümkünsüz deyil, hər bir yoldan istifadə edib məsələni həll edə bilərik. Ancaq indi söylərimizi məsələnin sülh yolu ilə həll olunmasına yönəlmişik və mən bunun müsbət nəticəsinə inanıram.

Beləliklə, siz dözməlisiniz, biz sizə daha çox qayğı, diqqət göstərməli, daha çox yardım etməliyik. Beləliklə, hamımız birlikdə bu vəziyyətdən çıxacağıq.

Mən yerindən-yurdundan didərgin düşmüş Azərbaycan vətəndaşlarına, soydaşlarımıza təşəkkür edirəm, minnətdaram. Çünki siz hamınız böyük çətinliklər içərisində yaşayaraq çox təmkin göstərirsiniz. Belə bir çətin şəraitdə yaşayaraq daim Azərbaycan dövlətinə, onun siyasətinə, Azərbaycanın prezidentinə etimadınızı, inamınızı göstərirsiniz. Mən bunlara görə təşəkkür edirəm və daim minnətdaram.

İşğal olunmuş torpaqlardan didərgin düşmüş soydaşlarımız keçən ilin oktyabr ayında Azərbaycanda prezident seçkilərində də özlərinin qətiyyətliliyi, mütəşəkkilliyi ilə bu seçkilərin uğurla keçirilməsini təmin etdilər və Heydər Əliyevə səs [319-320] verib onu prezident seçdilər. Mənim üçün, yəni prezident seçilməyim üçün hər bir seçicinin səsi qiymətlidir. Ancaq sizin səsiniz, bu ağır şəraitdə, çadırlarda yaşayan insanların səsi mənim üçün hədsiz qiymətlidir. Mən sizə olan məhəbbətimi daim bildirirəm və məmnunam ki, siz də bu hisslərimi anlayır, duyursunuz və həmişə məni dəstəkləyirsiniz, mənə etimad göstərirsiniz. Mən həmişə sizinləyəm. Bu gün də sizinləyəm, sabah da, gələcəkdə də sizinlə olacağam. İnanıram ki, işğal edilmiş torpaqlar azad olan zaman biz sizinlə Cəbrayıl da, Füzulidə də, Zəngilanda da, Qubadlıda da, Ağdamda da, Kəlbəcərdə də, Laçında da, Şuşada da, bütün rayonlarda, Azərbaycan torpağı olan Dağlıq Qarabağda da görüşəcəyik.

Mən sizə bir daha cansağlığı arzulayıram. Novruz bayramı münasibətilə sizi bir daha təbrik edir, hər birinizə səadət, işlərinizdə uğur arzulayıram.

İndi isə musiqiçilər yaxşı, ürəyəyatan bir hava çalsınlar, mən yeni ailə quran gənclərlə və onların ailə üzvləri ilə rəqs edib sizi tərk edəcəyəm. [320]